

УДК 811.111'25:61

Приходько Я., Ефендієва С.

Полтавський державний медичний університет,

м. Полтава, Україна

ПРОБЛЕМАТИКА ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ТЕКСТІВ

ІЗ МЕДИЧНОЮ ТЕРМІНОЛОГІЄЮ

У цій статті висвітлена проблема перекладу англomовних текстів з медичною термінологією, акцентовано увагу на прикладах вживання аббревіатур, запозичених слів, інтернаціоналізмів.

Ключові слова: *переклад, медичний текст, англійська мова, медична термінологія.*

The article highlights the problem of translating the English medical texts, focuses on the examples of use of abbreviations, loanwords, internationalisms.

Keywords: *translation, medical text, English language, medical terminology.*

Сучасна наукова медична література містить велику кількість термінів, що зумовлює труднощі перекладу, а саме велику кількість синонімів, які містять греко-латинські терміноелементи. Іноді одні й ті самі терміни в англійській і українській мовах набувають різних, навіть прямо протилежних значень. Також багато англійських термінів позначають реалії, яких немає в Україні, унаслідок чого вони не мають еквівалентів. У кількісному відношенні в текстах наукового стилю терміни переважають над іншими видами спеціальної лексики [1, с. 71].

Кожному досліднику, лікарю, зокрема і стоматологу, необхідні навички перекладу, володіння науковим стилем мовлення і письма, мовними засобами наукового, насамперед вузькоспеціалізованого тексту. Ці якості

стають наслідком цілеспрямованої роботи над собою, можливості для якої відкриває пропонована стаття [3, с.123].

Англомовні запозичення в українській стоматологічній термінології вивчали В.Г. Костекно, І.М. Сологор [2]. Проблеми медичного перекладу досліджували такі вчені, як О.Й. Снітовська, котра описує фарм-тексти, І.В. Корнейко, яка звертає увагу на українські та англійські лексичні паралелі в мові медицини, К.Г. Коваленко розглядає медичні аббревіатури тощо [5, с. 177].

Сучасна медична наука користується, в основному, латинськими термінами або лексичними елементами грецької мови. Частина медичних термінів застаріла і виходить з ужитку, інші змінюють своє значення, а для вираження нових наукових понять виникають нові терміни. Зустрічаються і терміни арабського, італійського, німецького, англійського і французького походження. Медична тематика може вважатися однією з найскладніших у перекладі [4, с.59].

Одним із аспектів досліджуваної проблеми є використання застарілих термінів. Наприклад, у завданнях із буклетів «Krok 1. Stomatology», які знаходяться у відкритому доступі, трапляються застарілі терміни як-от: «parodontitis» або «parodontosis» замість сучасного «periodontitis» (пародонтит). Викликають питання кальки з української «fissure hermetisation» («герметизація фісур») і «electroodontodiagnostic» («електроодонтодіагностика») замість прийнятих у професійному англомовному середовищі «fissure sealing» та «pulp test». Запалення ясенного сосочка широко перекладається як «papillitis» або «gingival papillitis», тоді як більш коректним є термін «papillary gingivitis» [6, с. 434].

Для правильного перекладу терміна важливо знати його словотворчу і морфологічну структуру. Нижче наводиться основна їх класифікація за будовою: 1. Прості терміни, що складаються з одного слова: «ulcer» –

виразка, «allergy» – алергія; 2. Складні, що складаються з двох слів, які пишуться разом або через дефіс: «acquired immunity» – набутий імунітет; 3. Терміни-словосполучення, що складаються з декількох компонентів: «air borne infection» – повітряно-крапельна інфекція; 4. Багатокомпонентні терміни, що мають в своєму складі три і більше слів: «saccular aneurysm of aorta» – саккулярна аневризма аорти [4, с. 58].

До об'єктивних проблем перекладу віднесено: термінологічну насиченість; контамінацію термінології; контамінацію мов; наявність ідіом і стилістичних фігур; конверсію; фальшивих друзів перекладача. Суб'єктивні проблеми: пунктуаційного оформлення; інтерференції мов; милозвучності української мови; наявності граматичних невідповідностей [5, с. 177].

У медичній літературі часто вживається велика кількість скорочень і аббревіатур, що є безпосереднім результатом сучасного розвитку інформаційних технологій. Щорічно лексика англійської мови в медичній сфері активно збагачується новими аббревіатурами: акронімами й літерними скороченнями. Так, «СТ» може означати: 1) «cerebral tumor» (пухлина головного мозку), 2) «coronary thrombosis» (коронарний тромбоз), 3) «computed tomography» (комп'ютерна томографія); «ВР» - 1) «blood pressure» (кров'яний тиск), 2) bronchopleural (бронхоплевральний), 3) «bronchopulmonary» (бронхопульмонарний) [1, с. 71].

Медичні тексти найбільшою мірою, у порівнянні з іншими спеціальними текстами насичені запозиченнями з інших іноземних мов. Поряд з запозиченими термінами в мові медицини існують інтернаціоналізми. Також існує великий відсоток спеціальної лексики термінів предметних областей медицини, таких як цукровий діабет (ЦД) і СПІД зрозумілі в багатьох країнах: «diabetes» - діабет, «diabetes I type» - діабет I типу, «virus» - вірус, «insulin» - інсулін, «insulin pump» - інсулінова

помпа, «Down syndrome» - синдром Дауна, «diabetic» - діабетик та ін. Греко-латинські терміноелементи є основою медичної термінології. У предметній області медицини ЦЦ характерними префіксами є hypo-, hyper, ultra- /ultra-, non-; post-, sub-, що несуть 86 значення простору; специфічними суфіксами для терміносистеми СПД - -pathy, -y, -ing, -osis, tion. У досліджуваних предметних областях медицини функціонують 5 грецьких терміноелементів: «anemia» - відноситься до крові («anemia» - анемія), «logia» - відноситься до науки, вчення («endocrinology» - ендокринологія, diabetology - діабетологія, «biotechnology» - біотехнологія), «logus» - вказує на спеціальність («endocrinologist» - ендокринолог, «diabetologist» - діабетолог), «podia» - відноситься до ноги, стопи (podiatrist - лікар-ортопед, який спеціалізується на лікуванні захворювань стоп). Відмінною рисою суфіксів у медичній термінології є те, що вони «передають значення, необхідні для медичної терміносистеми», тобто адресат може зрозуміти зміст терміну, знаючи значення афікса. Кожен дериват вказує на те, які мовні категорії об'єднуються в формальній структурі цього читача знака і з якими ментальними категоріями вони співвідносяться. Наприклад, суфікс -itis означає «запалення» («pancreatitis» - панкреатит - запалення підшлункової залози, «blepharitis» - блефарит - враження очей) [5, с. 178].

Переклад текстів медичної тематики вважають одним з найскладніших, адже медицина є наукою, у якій точність відіграє величезну роль, тому що від точності може залежати життя й здоров'я людини, ось чому медичний переклад не допускає можливості помилок. У даній роботі розглянуто проблеми перекладу текстів медичного спрямування і визначено способи вирішення труднощів при перекладі [4, с. 59].

Отже, переклад текстів з медичною термінологією залишається актуальною темою в сучасному мовознавстві та медицині. Багато корисної інформації, що надрукована англійською мовою може використовуватися

працівниками медичних закладів та університетів, здобувачами освіти. Набуті знання від перекладеного тексту можуть збагатити лексичний запас особливо серед медичної термінології, розвинути навички перекладу та розуміння контексту. Правильний переклад текстів з англійської мови та знання коректного значення медичної термінології важливе питання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гриценко Є. М. Англomовна медична термінологія в підготовці сучасних лікарів. Реалії, проблеми та перспективи вищої медичної освіти : матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 25 березня 2021 р. Полтава, 2021. С. 71–72.
2. Костенко В. Новітні англomовні запозичення в українській стоматологічній термінології: проблеми перекладу чи адаптації? / В. Костенко, І. Сологор // Актуальні аспекти міжмовних відносин у сучасній науковій парадигмі : зб. тез доп. міжнар. наук. конф. НАНУ, Інститут мовознавства імені О. О. Потебні НАН України, м. Київ, 15 листопада 2022 р. – Київ, 2022. – С. 26–29.
3. Лещенко Т. О., Шарбенко Т. В., Юфименко В. Г. Складні випадки перекладу термінів терапевтичної стоматології. Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи : зб. статей I Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, Полтава, 11–12 травня 2016 р. М-во охорони здоров'я, ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія», Інститут психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності. Харків : ТОВ «Тім Пабліш Груп», 2016. С. 115–123.

4. Мелашенко М. П. Особливості навчання студентів-медиків перекладу текстів за фахом. Актуальні проблеми романо-германської філології та прикладної лінгвістики. 2017. Вип. 2 (15). С. 57–59.
5. Пислар Т. П. Проблематика лінгвістичного вдосконалення перекладу англомовних медичних текстів. *Current Trends in the Study and Teaching of Foreign Languages : Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Online Conference (Poltava, 04 June 2021)*. Poltava : Astraya, 2021. P. 176–180.
6. Янко Н. В., Беляєва О. М., Каськова Л. Ф. Про деякі «справжні» і «хибні» помилки в англійській медичній термінології. Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи : зб. статей V Міжнар. наук.-практ. конф., м. Полтава, 19–20 листопада, 2020 р. Полтава, 2020. С. 431–435.